

КОМУНІКАТИВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ РЕЛІГІЙНОГО ІНТЕРНЕТ-ТЕКСТУ (НА ПРИКЛАДІ ПРОПОВІДЕЙ МИТРОПОЛИТА ЛУЦЬКОГО І ВОЛИНСЬКОГО МИХАЇЛА)

Акцентовано увагу на актуалізації новітніх форм релігійної Інтернет-комунікації: електронних версій друкованих релігійних видань, блогів священнослужителів; можливість парафіян спілкуватися в соціальних мережах, заходити на спеціалізовані веб-сторінки, об'єднуватися в релігійні спільноти, шукати однодумців в Інтернет-просторі, залишати свої відгуки та коментарі на новини світського та духовно-релігійного змісту тощо. Проаналізовано тексти проповідей митрополита Луцького і Волинського Михаїла із погляду їх комунікативного потенціалу. З'ясовано структурні, змістові, мовні особливості проповідей священника у контексті комунікативних можливостей релігійного медіатексту онлайн формату.

Ключові слова: комунікація, комунікативний потенціал, комунікативна мета, релігійний медіатекст, проповідь.

Актуальність теми. Релігійні тексти мають потужний вплив на формування та розвиток свідомості українців, про що свідчить актуалізація новітніх форм Інтернет-комунікації: електронних версій друкованих релігійних видань, блогів священнослужителів; можливість парафіян спілкуватися в соціальних мережах, заходити на спеціалізовані веб-сторінки, об'єднуватися в релігійні спільноти, шукати однодумців в Інтернет-просторі, залишати свої відгуки та коментарі на новини світського та духовно-релігійного змісту тощо.

Науковий інтерес до феномену релігійної комунікації як до певної (особливої, специфічної) структури людського існування, в просторі якої здійснюються основні види його діяльності, з часом не тільки не зменшується, але й посилюється. Так, тлумачення понять «релігійна інформація» та «релігійна комунікація» знаходимо у дослідженні професора А. Бойко [1]; особливості і роль богословських концепцій у формуванні протестантських ЗМК України вивчає М. Балаклицький [2]; проблеми співіснування релігії та

віртуальної реальності аналізує О. Бегей [3]; місце Церкви в глобальній мережі з'ясовує С. Мінін [4] та ін. Комунікативний потенціал релігійного Інтернет-тексту (в аспекті проповідницької культури) досі не був предметом окремого наукового вивчення.

Метою нашого дослідження є з'ясування структурних, змістових, мовних особливостей проповідей священника у контексті комунікативних можливостей релігійного медіатексту онлайн формату (на прикладі проповідей митрополита Луцького і Волинського Михаїла).

Основні результати дослідження. На офіційному сайті Волинської єпархії Української православної церкви Київського патріархату (станом на 31 березня 2014 року) розміщено 11 проповідей митрополита Луцького і Волинського Михаїла.

Відвідувачі сайту Волинської православної єпархії УПЦ КП мають можливість побачити та почути проповіді митрополита, адже текст його виступів модератори Інтернет-ресурсу доповнюють відеоматеріалом (відзнятим єпархіальною телестудією «Собор»). Одна із виголошених доповідей записана в аудіорежимі («Перебороти себе. Прповідь митрополита Луцького і Волинського Михаїла, виголошена 16 лютого, в неділю про блудного сина, в кафедральному соборі Святої Трійці на завершення Божественної Літургії»).

Кожна проповідь митрополита стає інформаційним приводом дня написання журналістського матеріалу (переважно у жанрі замітки). Прочитати цю інформацію видається можливим, перейшовши за посиланням «Більше інформації».

Аналіз текстів дав можливість окреслити типову структуру проповіді:

1. Назва – характеризується філософічністю, вказівкою на адресата, емоційністю (напр. : «Близькі завдяки хресту», «Вирівняти спотворене», «Не біймось, але молимося!», «До молитви, християни!»).
2. Слова привітання – на початку це конструкції типові для молитви («Во ім'я Отця і Сина і Святого Духа! Слава Ісусу Христу!»), після яких оратор безпосередньо звертається до аудиторії, яка прийшла у храм

(«Улюблені браття і сестри, поздоровляю усіх вас із воскресним днем, а причасників – із прийняттям Святих Христових Таїн»).

3. Основна частина – містить інформацію, приурочену релігійному святу, у день якого виголошується промова священнослужителя, або початку чи завершенню посту (напр. : «Середина посту ознаменовується однією з величних подій – винесенням чесного і животворчого хреста Господнього. Чому ми в цей момент виносимо хрест?»), далі – проведення паралелей зі світським життям прихожан, акцент на буденному житті людини («І сьогодні ми дивимось на цей хрест. Але дивимось очима фізичними. Давайте заглибимось і розумом, будемо дивитись очима духовними»), морально-етичне повчання («Тому я сьогодні закликаю, щоб ви дивилися на хрест уважно, дивилися на хрест із розумінням, що Бог поряд, із нами. А ми повинні ставити собі ті завдання, котрі вважаємо корисними для нашого життя, корисними для нашого спасіння. Ми християни»). Фіксуємо також цитування Святого Письма, перекази релігійних притч.
4. Висновки – заклик до молитви, до всепрощення – повчального, моралізаторського характеру (напр. : «Тому я закликаю на вас Боже благословення. Додаю вам оптимізму тому, що ми з Господом. Якщо ми вважаємо себе віруючими, то віримо, що наша молитва буде почута Творцем. І Господь усе владнає. Хай буде так. Я закликаю на вас усіх Боже благословення. І Бог миру та любові нехай буде з усіма нами. Слава Ісусу Христу! Слава Україні!»).

Мовний рівень проповідей митрополита позначений глибокою образністю, метафоричністю, нагнітанням емоцій (окличні фрази, численні запитання та відповіді на них, узагальнення на основі наведених прикладів із біблійного тексту). Особливою емоційністю позначено текст проповіді, виголошеної у дні розстрілу активістів-майданівців, борців за вільну Україну: «Кривава влада, криваві і її діяння. І хто ж у більшості? Партія регіонів і Комуністична партія. «По ділах їх пізнаєте їх». <...> Господь Сам кожному

воздасть по ділах його. Кожного Він знає, хто натискав на спусковий гачок. Найде кожного, і кара Бога найбільша. І сьогодні неділя називається – перед постом про Страшний суд. Торкнеться Страшний суд тих убивць і тих, хто віддавав накази. Торкнеться. Підтвердженнь маємо велику кількість, що Господь кожному воздає по ділах його. Всім, хто нищив, кожному Господь воздає. Тому лишим це на суд Божий, лишим це на правду Божу. А нам сьогодні – до молитви, до молитви за тих, хто загинув, до молитви за Україну і до праці на благо України. Заради нашого щасливого майбутнього» («Дай сили не мстити! Проповідь митрополита Луцького і Волинського Михаїла, виголошена 23 лютого 2014 р. на паперті кафедрального собору Святої Трійці за чином похорону Василя Мойсея»). Так, численні повтори (*кривавий, Страшний суд, торкнеться, воздає, лишим, молитви*) акцентують увагу на важливості кожної фрази, вагомості кожного слова. Повтори дають можливість краще запам'ятати сказане священиком. Оратор має мету словом уплинати на слухачів, переконати у необхідності молитися за загиблими «заради нашого щасливого майбутнього».

Відеопрповіді, розміщені на сайті Волинської єпархії, засвідчують, що під час виголошення промов митрополит підвищеним чи зниженим тоном голосу акцентує увагу на головному, а міміка та жести священика доповнюють емоційність розповіді. Численними паузами оратор сповільнює темп мовлення (і таким чином дає можливість аудиторії зрозуміти та засвоїти уже висловлене). Так, митрополит робить паузу після кожної питальної конструкції, апелюючи до аудиторії, закликаючи спочатку самим шукати відповіді на поставлені запитання, а після паузи – відповідає на них: «Але ж яка фундаментальна ідея українців? Яка українська ідея фундаментальна? Ми її не знаходимо і кажемо: немає української ідеї. Так ось я пропоную, щоб українською ідеєю було – українець в центрі самої ідеї. Українець в центрі самої ідеї: як людина, як образ і подібіє Боже. Який він, українець? Ось коли ми описуємо про якусь людину, кажемо: кавказької національності, прибалтієць, європеєць, американець... А як ми опишемо українця? Немає цього опису. Ось і ми з вами маємо українську

ідею – українець. Якими ми хочемо себе бачити? Якого ми хочемо бачити в ідеалі українця? В першу чергу – людина віруюча. Людина, яка любить свою землю. Людина, яка живе по Заповідях Божих. Людина, яка має свої традиції, захищає своє. Хлібосольний. Багато іншого можемо вкласти. Але вклавши це, його й треба ісповідувати. Ось це буде нашою українською ідеєю» («Яка українська ідея? Проповідь митрополита Луцького і Волинського Михаїла, виголошена 26 січня, в неділю 31-шу після П'ятдесятниці, після Богоявлення, в кафедральному соборі Святої Трійці на завершення Божественної).

Висновки. Сучасні технічні можливості Інтернет-ресурсів дають змогу вірянам почути слова священника, не відвідуючи храм. Проповіді, виголошені духівниками у церкві, мають значно більший вплив на свідомість прихожан, ніж, наприклад, тексти їх виступів, надруковані у пресі. Однак не менш потужні комунікативні можливості мають проповіді, розміщені на сайтах єпархій, адже, крім усіх переваг (аудіо- та відео), у споживачів є змога неодноразово читати текст проповідей, виокремлюючи для себе найважливіші, найактуальніші аспекти.

Сказане вище стосується проповідей митрополита Луцького і Волинського Михаїла: структурні, змістові, мовні особливості його виступів підпорядковуються основній комунікативній меті – спочатку привернути увагу аудиторії до висловленого, потім – змусити замислитись над виголошеними істинами, і, нарешті, – спонукати до дії (молитви, покаяння, всепрощення тощо).

Література

1. Бойко А. А. Релігія в мас-медіа України : тексти лекцій / А. А. Бойко. – К., 2009. – 158 с.
2. Балаклицький М. Феномен комунікації : релігійний контекст / М. Балаклицький [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.philology.univer.kharkov.ua/katedras/prof_sites/balaklitsky/fen_com.pdf
3. Бегей О. І. Релігія та віртуальна реальність : проблеми співіснування / О. І. Бегей [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/intelekt/2010_8/Begey.pdf
4. Минин С. Место Церкви в глобальной сети / С. Минин [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://religion.ng.ru/event/2006-12-20/3_mesto.html

Attention is accented on actualization of the newest forms of religious Internet-communication: electronic versions of printing religious editions, blogs of confessors; possibility of parafiyans to communicate in social networks, call on the specialized web-pages, unite in religious associations, search like-minded persons in Internet, to abandon the reviews and comments on news society and spiritually religious to maintenance and others like that. Texts of sermons of metropolit Lutsk and Volhyn Mikhail are analysed from point of their communication potential. The structural, semantic, linguistic features of sermons of priest are found out in the context of communication possibilities of religious mediatext on-line of format.

Keywords: communication, communication potential, communication purpose, religious mediatext, sermon.

Відомості про автора:

Рожило Марія Андріївна, Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент кафедри соціальних комунікацій.

E-mail: marija_levchuk@ukr.net